

Ekonomski učinci članstva Republike Hrvatske u Europskoj uniji

Princip, Lorena

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Tourism and Rural Development in Pozega / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet turizma i ruralnog razvoja u Požegi**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:277:511568>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-06**

Repository / Repozitorij:

[FTRR Repository - Repository of Faculty Tourism and Rural Development Pozega](#)

**SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET TURIZMA I RURALNOG RAZVOJA U POŽEGI**

LORENA PRINCIP, 0267046583

**EKONOMSKI UČINCI ČLANSTVA REPUBLIKE
HRVATSKE U EUROPSKOJ UNIJI**

ZAVRŠNI RAD

Požega, 2024. godine

FAKULTET TURIZMA I RURALNOG RAZVOJA U POŽEGI

PRIJEDIPLOMSKI STUDIJ: RAČUNOVODSTVO

**EKONOMSKI UČINCI ČLANSTVA REPUBLIKE
HRVATSKE U EUROPSKOJ UNIJI**

ZAVRŠNI RAD

IZ KOLEGIJA: OSNOVE GOSPODARSTVA HRVATSKE I

MENTOR: doc. dr. sc. Mirjana Jeleč Raguž

STUDENT: Lorena Princip

JMBAG studenta: 0267046583

Požega, rujan 2024. godine

Sažetak

Republika Hrvatska broji deset godina članstva u Europskoj uniji (EU). S obzirom na raznolika mišljenja, kako pozitivna, tako i negativna, važno je ispitati kakav stav danas prevladava među građanima, deset godina nakon ulaska u EU, te kakve ekonomske posljedice nosi članstvo. Cilj ovog rada je analizirati napredak Hrvatske u prvom desetljeću članstva u Europskoj uniji kroz ključne ekonomske pokazatelje, uz istodobno ispitivanje promjena u stavovima građana o utjecaju EU članstva na socioekonomske aspekte te identificiranje eventualnih promjena tih stavova tijekom vremena. Kako bismo ostvarili ove ciljeve, istraživanje uključuje primarne i sekundarne metode. Primarno istraživanje provodi se putem online upitnika kako bi se ispitali stavovi građana o članstvu u EU. Sekundarno istraživanje uključuje analizu odabranih makroekonomskih pokazatelja iz relevantnih baza podataka. Rezultati sekundarnog istraživanja pokazuju da je ekonomski napredak Hrvatske bio neznatan. Rezultati primarnog istraživanja pokazuju da je većina ispitanika (52,1 %) zadovoljna članstvom Hrvatske u EU, no da nisu značajno promijenili svoja stajališta o EU u odnosu na prije deset godina. Osim toga, percepcija utjecaja članstva na odabrane parametre socioekonomske kvalitete života u Hrvatskoj je češće negativna nego pozitivna, što se u potpunosti razlikuje od predviđanja ovog rada.

Ključne riječi: Republika Hrvatska, Europska unija, EU članstvo, ekonomski napredak, utjecaj članstva, percepcija građana.

Abstract

The Republic of Croatia marks ten years of membership in the European Union (EU). Given the diverse opinions, both positive and negative, it is important to examine what stance prevails among citizens today, ten years after joining the EU, as well as the economic consequences of the membership. The aim of this paper is to analyze Croatia's progress in the first decade of EU membership through key economic indicators, while also examining changes in citizens' attitudes towards the impact of EU membership on socioeconomic aspects and identifying any shifts in these attitudes over time. In order to achieve these goals, the research includes both primary and secondary methods. Primary research is conducted through an online survey to assess citizens' views on EU membership. Secondary research involves the analysis of selected macroeconomic indicators from relevant databases. The results of the secondary research show that Croatia's economic progress has been minimal. The results of the primary research indicate that the majority of respondents (52.1%) are satisfied with Croatia's EU membership, and their views on the EU have not significantly changed compared to ten years ago. Additionally, the perception of the impact of membership on selected parameters of socioeconomic quality of life in Croatia is more often negative than positive, which completely differs from the predictions of this paper.

Keywords: Republic of Croatia, European Union, EU Membership, Economic Progress, Influence of Membership, Perception of Citizens.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
1.1. Osnovni problem rada	1
1.2. Cilj rada	1
1.3. Metode istraživanja	1
1.4. Struktura rada	1
2. Europska unija.....	2
2.1. Općenito o institucijama Europske Unije.....	2
2.2. Ciljevi Europske Unije	3
2.3. Vrijednosti Europske Unije	5
3. Put Republike Hrvatske prema Europskoj Uniji	7
3.1. Kriteriji za članstvo	7
3.2. Podnošenje zahtjeva za članstvo u Europskoj Uniji.....	7
3.3. Status kandidatkinje za članstvo u Europskoj Uniji	8
3.4. Pristupni pregovori s Europskom Unijom.....	8
3.5. Ugovor o pristupanju.....	9
4. Ekonomski učinci članstva RH u EU-u.....	10
4.1. Učinci članstva na ekonomski rast u RH.....	10
4.2. Učinci članstva na stopu zaposlenosti i produktivnost rada	11
4.3. Učinci članstva na godišnju neto zaradu i stopu rizika od siromaštva	13
5. Istraživanje stavova prema hrvatskom članstvu u Europskoj uniji	15
6. Zaključak	19
Literatura	21

1. Uvod

1.1. Osnovni problem rada

Glavni problem koji se obrađuje u radu je manjak istraživanja koja prate stavove hrvatskih građana o članstvu u Europskoj uniji, njihove promjene u percepciji, kao i usporedba hrvatskih ekonomskih postignuća s prosječnim vrijednostima u Europskoj uniji te njihov utjecaj na poboljšanje kvalitete života u Hrvatskoj.

1.2. Cilj rada

Rad teži istraživanju ekonomskog napretka Hrvatske u okviru desetljeća članstva u Europskoj uniji, uz paralelno ispitivanje percepcije građana o učincima članstva na socioekonomske uvjete i promjenama tih mišljenja tijekom vremena.

1.3. Metode istraživanja

Dvije su metode istraživanja u ovom radu. Primarno, odnosno empirijsko istraživanje je online anketni upitnik o stavovima građana prema hrvatskome članstvu u Europskoj uniji. Cilj primarnog istraživanja jest dobiti uvid u mišljenja i stavove građana Hrvatske o različitim aspektima članstva u Europskoj uniji kao što su opće zadovoljstvo, koristi i nedostaci, razumijevanje očekivanja, informiranost i percepcija. Ovi podaci će pomoći u istraživanju i boljem razumijevanju stavova i percepcije građana. Sekundarno istraživanje obuhvaća istraživanje relevantnih baza podataka, preciznije podataka s Eurostat-a.

1.4. Struktura rada

Rad obuhvaća šest poglavlja. Prvo poglavlje je uvod koji sadrži osnovni problem rada i ciljeve istog, zatim metode istraživanja te strukturu rada. Nakon uvoda slijedi teorijski okvir o Europskoj uniji, te ciljevima i vrijednostima. Treće poglavlje detaljno opisuje put Republike Hrvatske prema Europskoj uniji. Ekonomski učinci članstva RH u EU-u četvrto su poglavlje rada gdje je provedeno istraživanje sekundarnih baza podataka. Dok je u petom poglavlju opisano primarno istraživanje s popratnim rezultatima. U posljednjem poglavlju je zaključak rada.

2. Europska unija

Europska unija (EU) je gospodarska i politička unija koja trenutno obuhvaća 27 europskih država, a posvećuje se ostvarivanju mira, blagostanja i dobrobiti svojih građana. EU je prošlog stoljeća osnovana od strane šest država osnivačica, a danas broji gotovo 450 milijuna stanovnika. Osim toga, najveće je jedinstveno tržište na svijetu sa slobodnim kretanjem ljudi, robe, usluga i novca.

2.1. Općenito o institucijama Europske Unije

Prema Mintas Hodak (2010: 96) Lisabonski ugovor kao najvažnija tijela u Europskoj uniji navodi:

- Europsko vijeće (EV)
- Vijeće EU (VEU)
- Europska komisija (EK)
- Europski parlament (EP)
- Sud pravde EU (SP)
- Revizorski sud (RS)
- Europska središnja banka (ESB).

Mintas Hodak (2010) također navodi da svako od navedenih tijela, odnosno institucija ima različitu ulogu u promicanju interesa Zajednica. Tako npr. Europska komisija ima najveći stupanj neovisnosti od interesa država članica i u svom radu vodi prvenstveno računa o zajedničkom interesu Zajednica. Funkcionalni odnos unutar sustava institucija Zajednica/Unije je takav da se raspodjela nadležnosti između pojedinih tijela samo u osnovi temelji na trodiobi vlasti - zakonodavna, izvršna, pravosudna. Ipak, sve do Lisabonskog ugovora zakonodavna je funkcija bila više koncentrirana u Vijeću EU nego u Europskom parlamentu, ali stupanjem na snagu tog Ugovora pretežno zakonodavnu ovlast vrše zajednički Vijeće EU i Europski parlament što će sigurno doprinijeti većoj demokratičnosti zakonodavnog procesa u Uniji. Sjedište svih institucija određeno je u Odluci iz 1992. godine donesenoj na temelju Ugovora o spajanju. Prema toj Odluci, Vijeće i Europska komisija imaju sjedište u Bruxellesu. Europski parlament ima sjedište u Strasbourgu. Glavno tajništvo Parlamenta, Europski sud i Revizorski

sud imaju sjedište u Luxembourg. Sjedište Europske središnje banke je u Frankfurtu na Majni, a Europske banke za obnovu i razvoj u Londonu.

2.2. Ciljevi Europske Unije

Ciljevi i vrijednosti Europske unije služe kao temeljna načela koja usmjeravaju djelovanje Unije i njenih članica, promovirajući mir, stabilnost, i prosperitet na europskom kontinentu. Osnovni ciljevi EU-a uključuju jačanje ekonomskog i socijalnog napretka, zaštitu ljudskih prava, unapređenje demokracije i vladavine prava, te očuvanje i poboljšanje okoliša. Vrijednosti EU-a, poput poštivanja ljudskog dostojanstva, slobode, demokracije, jednakosti, pravne države i poštivanja ljudskih prava, ključne su za izgradnju zajedničkog identiteta i osiguranje kohezije među članicama. Ovi ciljevi i vrijednosti ne samo da definiraju unutarnje politike i zakonodavstvo EU, već i usmjeravaju njezine odnose s ostatkom svijeta, promičući globalnu stabilnost i razvoj. Ciljevi EU-a utvrđeni člankom 3. Ugovora iz Lisabona jesu (Portal o Europskoj uniji, 2024, url):

- Promicati mir, svoje vrijednosti i dobrobit svojih građana

EU teži očuvanju mira među svojim članicama i izgradnji zajednice temeljene na zajedničkim vrijednostima kao što su demokracija, ljudska prava i pravna država, čime osigurava stabilnost i dobrobit svih svojih građana.

- Nuditi slobodu, sigurnost i pravdu bez unutarnjih granica

EU se zalaže za stvaranje prostora u kojem građani mogu slobodno putovati, raditi i živjeti, uz osiguranje visoke razine sigurnosti i pravde kroz učinkovite kontrole na vanjskim granicama, reguliranje azila i migracija, te borbu protiv organiziranog kriminala i terorizma.

- Uspostaviti unutarnje tržište

EU nastoji ukloniti prepreke trgovini i olakšati slobodno kretanje roba, usluga, kapitala i ljudi unutar svojih granica, čime stvara jedinstveno tržište koje omogućuje gospodarski rast i konkurentnost.

- Ostvariti održivi razvoj

Cilj EU-a je promicati ekonomski razvoj koji je uravnotežen i održiv, osiguravajući stabilnost cijena, poticanje inovacija i stvaranje radnih mjesta, te jačanje društvene kohezije i kvalitete života svih građana.

- Zaštititi i poboljšati kvalitetu okoliša

EU je predana očuvanju prirodnih resursa i zaštiti okoliša, provodeći politike koje smanjuju zagađenje, promiču obnovljive izvore energije i održivu uporabu resursa, kako bi se osigurala čista i zdrava okolina za buduće generacije.

- Promicati znanstveni i tehnološki napredak

EU podržava istraživanje i inovacije kao ključne pokretače gospodarskog rasta i društvenog razvoja, financirajući znanstvene projekte i potičući suradnju među istraživačima i poduzetnicima diljem Europe.

- Boriti se protiv socijalne isključenosti i diskriminacije

EU se zalaže za stvaranje inkluzivnog društva koje poštuje različitosti i osigurava jednakost svih građana, borbom protiv svih oblika diskriminacije i promicanjem društvene uključenosti marginaliziranih skupina.

- Promicati socijalnu pravdu i zaštitu, ravnopravnost žena i muškaraca te zaštitu prava djeteta

EU nastoji osigurati visoke standarde socijalne zaštite i pravde, te se posebno zalaže za ravnopravnost spolova i zaštitu prava djece kroz zakone i politike koje promiču jednakost i sigurnost za sve građane.

- Pojačati ekonomsku, socijalnu i teritorijalnu koheziju te solidarnost među državama članicama

EU nastoji smanjiti ekonomske i socijalne razlike između svojih regija, promičući solidarnost i zajednički razvoj kroz fondove i politike koje podržavaju slabije razvijene regije i društvene skupine.

- Poštovati bogatu kulturnu i jezičnu raznolikost

EU cijeni i štiti kulturnu i jezičnu raznolikost svojih članica, promičući međusobno razumijevanje i poštovanje različitih identiteta unutar europske zajednice.

2.3. Vrijednosti Europske Unije

Vrijednosti EU-a utvrđene su u članku 2. Ugovora iz Lisabona i Povelji EU-a o temeljnim pravima. EU-u je 2012. za promicanje mira, pomirenja, demokracije i ljudskih prava u Europi dodijeljena Nobelova nagrada za mir. U nastavku donosimo vrijednosti EU-a (Portal o Europskoj uniji, 2024, url)

- Ljudsko dostojanstvo

Ljudsko dostojanstvo je nepovredivo i predstavlja temelj svih drugih temeljnih prava. Ono je u srži vrijednosti Europske unije i mora biti bezuvjetno poštovano i zaštićeno. Svaka politika i zakon Unije temelji se na očuvanju dostojanstva svih njenih građana, osiguravajući im život u slobodi, jednakosti i sigurnosti.

- Sloboda

Sloboda kretanja unutar Europske unije pruža građanima pravo na slobodno putovanje, rad i boravak unutar svih država članica. Osim toga, individualne slobode, uključujući pravo na privatnost, slobodu mišljenja, vjeroispovijesti, okupljanja, izražavanja i informiranja, zaštićene su Poveljom EU-a o temeljnim pravima. Ova zaštita omogućava građanima da žive slobodno i autonomno, uz poštovanje njihovih osobnih i društvenih prava.

- Demokracija

Funkcioniranje Europske unije temelji se na principima predstavničke demokracije. Biti građanin EU-a znači uživati politička prava, uključujući pravo kandidiranja i glasanja na izborima za Europski parlament. Svaki punoljetni građanin EU-a ima pravo sudjelovati u političkom procesu, bilo u zemlji boravišta ili u matičnoj zemlji, što jača demokratsku participaciju i povezanost među europskim narodima.

- Jednakost

Jednakost znači da svi građani uživaju jednaka prava pred zakonom. Načelo ravnopravnosti žena i muškaraca temelj je europskih politika i integracija, primjenjujući se u svim aspektima društva i gospodarstva. Načelo jednake plaće za jednaki rad, koje je postalo dijelom Ugovora iz Rima 1957. godine, ilustrira predanost EU-a osiguravanju jednakih uvjeta rada za sve građane.

- Vladavina prava

Europska unija se temelji na načelu vladavine prava, gdje sve aktivnosti i odluke Unije proizlaze iz ugovora koje su dobrovoljno i demokratski prihvatile sve države članice. Pravo i pravda unutar EU temelje se na neovisnom i nepristranom pravosuđu. Države članice povjerile su konačnu nadležnost Sudu Europske unije, čije odluke moraju biti poštovane i provedene od strane svih.

- Ljudska prava

Ljudska prava unutar Europske unije zaštićena su Poveljom EU-a o temeljnim pravima. Ona uključuju pravo na slobodu od diskriminacije na temelju spola, rasnog ili etničkog podrijetla, vjere ili uvjerenja, invaliditeta, dobi ili spolne orijentacije. Također uključuju pravo na zaštitu osobnih podataka i pravo na pristup pravosuđu. Ova sveobuhvatna zaštita osigurava da svaki građanin može živjeti dostojanstveno, slobodno i ravnopravno, uživajući punu zaštitu svojih temeljnih prava u svim aspektima života.

3. Put Republike Hrvatske prema Europskoj Uniji

Put Republike Hrvatske prema Europskoj uniji bio je dug i zahtjevan proces koji je trajao više od desetljeća. Hrvatska je formalno podnijela zahtjev za članstvo 2003. godine, a pristupne pregovore započela 2005. Nakon ispunjavanja brojnih kriterija i provođenja reformi, Hrvatska je postala punopravna članica Europske unije 1. srpnja 2013. godine. U nastavku će se preciznije proći postupak pridruživanja Republike Hrvatske prema Europskoj uniji.

3.1. Kriteriji za članstvo

Kriteriji za pridruživanje Europskoj uniji temelje se na Kriterijima iz Kopenhagena, koji su uspostavljeni 1993. godine, te na Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju. Rudolf i Vrdoljak (2005: 185) u svom radu navode tri kriterija iz Kopenhagena, a to su:

- Politički kriterij - zahtijevaju stabilnost institucija koje jamče demokraciju, vladavinu prava, ljudska prava i poštivanje i zaštitu manjina te prihvaćanje političkih ciljeva Unije;
- Gospodarski kriterij - podrazumijevaju postojanje funkcionalnog tržišnog gospodarstva te sposobnost tržišnih čimbenika da se nose s konkurentskim pritiscima i tržišnim zakonitostima unutar EU;
- Pravni kriteriji - zahtijeva usvajanje cjelokupne pravne stečevine EU (franc. *acquis communautaire*).

Rudolf i Vrdoljak (2005: 188) kažu da Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, koji je Hrvatska potpisala 2001. godine, predstavlja prvi korak prema članstvu i postavlja okvir za politički dijalog, ekonomske odnose i obveze prilagodbe zakonodavstva, što dodatno pomaže u ispunjavanju Kriterija iz Kopenhagena. Ovaj sporazum omogućava zemlji kandidatkinji da postupno integrira svoje zakonodavstvo i institucije s EU standardima, pripremajući je za punopravno članstvo.

3.2. Podnošenje zahtjeva za članstvo u Europskoj Uniji

Prema Ministarstvu pravosuđa, uprave i digitalne tehnologije (2024) (u daljnjem tekstu MPUDT) zahtjev za punopravno članstvo u EU-u Hrvatska je podnijela dana 21. veljače 2003. godine u Ateni. Prema uobičajenom postupku, zahtjev je predan Vijeću Europske Unije,

odnosno državi članici, Grčkoj, koja je u to vrijeme predsjedavala Vijećem. Vijeće Europske Unije je već u travnju, vrlo brzo nakon podnošenja zahtjeva, zadužilo Europsku komisiju da izradi mišljenje o hrvatskom zahtjevu. Stoga je, Hrvatska 10. srpnja iste godine, primila upitnik od Komisije s 4560 pitanja iz različitih područja funkcioniranja države, institucija te gospodarstva. Odgovori na upitnik, koji su predstavljali detaljan prikaz stanja u Hrvatskoj, prikupljeni su u roku od tri mjeseca iako je sastavljanje istih bio vrlo opsežan posao, a potom su 9. listopada uručeni Europskoj komisiji. Kako MPUDT (2024) navodi, u prosincu 2003. godine te siječnju 2004. godine, Europska komisija je dostavila dodatna 184 pitanja na koja je Vlada RH također pravovremeno odgovorila. Europska komisija je 20. travnja 2004. donijela pozitivno mišljenje o zahtjevu Hrvatske za članstvo u EU, temeljem odgovora na upitnik i drugih izvora. Preporučila je Europskom vijeću početak pregovora o članstvu.

3.3. Status kandidatkinje za članstvo u Europskoj Uniji

U Bruxellesu na zasjedanju Europskoga vijeća 18. lipnja 2004. godine, Republike Hrvatska je dobila status službenog kandidata za punopravno članstvo u Europskoj uniji. MPUDT (2024) opisuje da je Republika Hrvatska statusom države kandidatkinje dobila: jasnu perspektivu članstva, preuzimanje obveze provođenja svih reformi koje su nužne za ispunjavanje kriterija za članstvo i uspješno uključivanje u EU (samim potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju Hrvatska se obvezala na provođenje reformi radi približavanja Europskoj uniji. Međutim, da bi postigla cilj spremnosti za članstvo Hrvatska još bržim tempom provodi potrebne reforme), sudjelovanje u programima pomoći Europske unije.

3.4. Pristupni pregovori s Europskom Unijom

Prva sjednica međuvladine konferencije između država članica Europske unije i Republike Hrvatske započela je 3. listopada 2005. godine kada su i formalno počeli pristupni pregovori. Analitički pregled hrvatskog zakonodavstva započeo je nakon otvaranja pregovora u jesen 2005., a završen je 18. listopada 2006. u uobičajenom roku od godinu dana. Pregovaračka poglavlja su bila brojna, a neki od poglavlja jesu: slobodno kretanje roba i radnika, tržišno natjecanje, financijske usluge, poljoprivreda i ruralni razvitak, prometna politika, socijalna politika i zapošljavanje, poduzetništvo i industrijska politika, pravda, sloboda

i sigurnost, obrazovanje i kultura, okoliš, zaštita potrošača i zdravlja, vanjska, sigurnosna i obrambena politika, financijske i proračunske odredbe te brojna druga pitanja. Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne tehnologije (2024) navodi da su pregovore na strani Europske unije vodili predstavnici Europske komisije, a na hrvatskoj strani prema sljedećem: Državno izaslanstvo Republike Hrvatske za pregovore o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji na čelu s ministrom vanjskih poslova i europskih integracija, pregovaračka skupina za vođenje pregovora na čelu s glavnim pregovaračem. Vlada Republike Hrvatske donijela je Odluku o uspostavljanju strukture za pregovore u travnju 2005. godine koja, osim navedenih tijela, uključuje još i Koordinaciju za pregovore, radne skupine za pripremu pregovora po pojedinim poglavljima pregovora, Ured glavnog pregovarača i Tajništvo Pregovaračke skupine. Dodatno, također prema MPUDT-u (2024), u proces pregovaranja bio je uključen i Hrvatski sabor. U Bruxellesu 30. lipnja 2011. godine, na sastanku Međuvladine konferencije, formalno su završeni pregovori o pristupanju. Nakon zaključenja pregovora, rezultati su uključeni u nacrt Ugovora o pristupanju i Akta o pristupanju, koji uređuje uvjete pristupanja Hrvatske EU-u.

3.5. Ugovor o pristupanju

Ugovor o pristupanju je dvostrani međunarodni ugovor između država članica EU i Hrvatske. Nakon dogovora o tekstu nacrtu Ugovora o pristupanju, isti je upućen u postupak odobrenja u institucijama EU-a i Hrvatske, kako bi ga najviši dužnosnici potpisali do kraja 2011. godine. Nakon potpisivanja, Ugovor je poslan na ratifikaciju u skladu s ustavima država potpisnica. Hrvatska je od potpisivanja postala pristupnica i sudjelovala kao promatrač u radu Vijeća EU i Europskog parlamenta. Ugovor je stupio na snagu nakon ratifikacije od strane parlamenata EU-a i Hrvatske. Prije ratifikacije Ugovora o pristupanju u Hrvatskom saboru, održan je referendum u roku od 30 dana od donošenja odluke o pristupanju Hrvatskog sabora. Dana 22. siječnja 2012. godine održan je referendum u Hrvatskoj na kojem su građani odlučili o pristupanju države Europskoj uniji. Hrvatski Sabor je 9. ožujka 2012. godine jednoglasno potvrdio pristupni ugovor između Hrvatske i Europske unije. Članstvo u Europskoj uniji stupilo je na snagu Ugovorom o pristupanju na dan 1. srpnja 2013. godine, čime je Hrvatska postala 28. članica Europske unije.

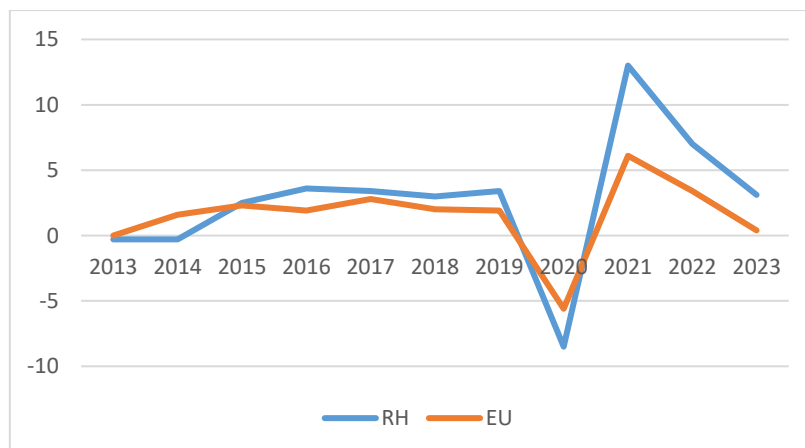
4. Ekonomski učinci članstva RH u EU-u

U ovom radu provedeno je primarno i sekundarno istraživanje. Primarno istraživanje obuhvaća online anketni upitnik, dok sekundarno istraživanje obuhvaća statističke podatke prikupljene na Eurostatu. U sekundarnom istraživanju napravljena je analiza najvažnijih ekonomskih pokazatelja poput stope rasta BDP-a, BDP-a *per capita* (relativna razina), stope zaposlenosti i produktivnosti rada. U nastavku su prikazani rezultati sekundarnog istraživanja.

4.1. Učinci članstva na ekonomski rast u RH

Jeleč Raguž (2020:18) definira realni BDP (*engl. real gross domestic product, real GDP*) kao tržišnu vrijednost finalne proizvodnje ostvarene u nacionalnom gospodarstvu tijekom obračunskog razdoblja, a iskazane u stalnim cijenama. Tica, Rusmir i Viljevac (2024: 2) objašnjavaju da BDP *per capita*, odnosno BDP po glavi stanovnika neke zemlje mjeri vrijednost proizvodnje po glavi stanovnika u toj zemlji u određenom razdoblju. Ekonomski rast je važan pokazatelj stanja u zemlji, posebno kada ga uspoređujemo s drugim zemljama. Ipak, kako bi se dobila potpunija slika, potrebno ga je povezati s drugim pokazateljima poput stope zaposlenosti ili sudjelovanja radne snage, kako bi se procijenilo doprinosi li taj rast otvaranju novih radnih mjesta.

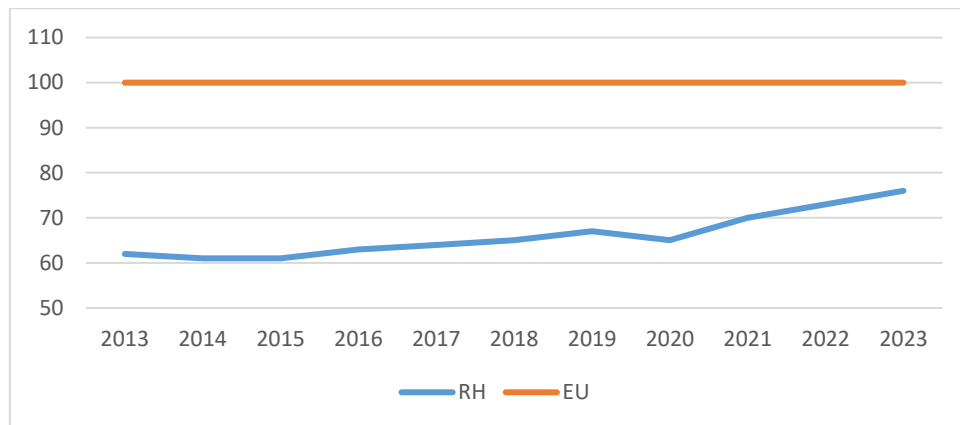
Grafikon 1: Realne stope rasta BDP-a u RH i EU (2013. - 2023.)

Izvor: Eurostat, 2024f.

Iz Grafikona 1 vidljive su manje oscilacije između RH i EU tijekom godina. No, unazad 3 godine, odnosno nakon pandemije koja je zavladała svijetom RH ipak bilježi veće realne stope rasta BDP-a u odnosu na EU. Takav rezultat ukazuje na pozitivan utjecaj članstva na povećanje proizvodnje u zemlji.

Grafikon 2: BDP per capita prema PPS u RH i EU (EU27=100)

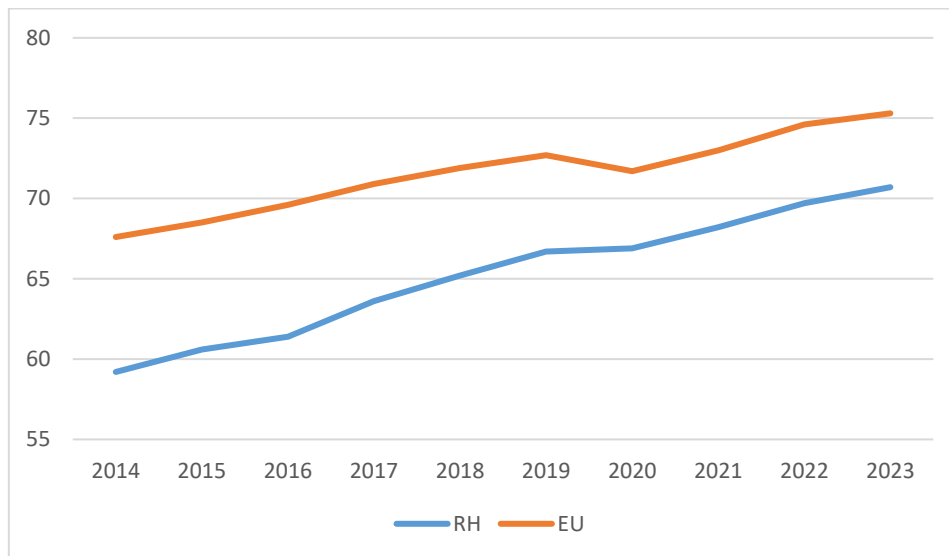
Izvor: Eurostat, 2024d.

Prema Grafikonu 2, koji je prikaz BDP-a *per capita*, izraženo u standardu kupovne moći (PPS), vidljivo je da RH godinama zaostaje u odnosu na prosjek EU-a. Osim toga, primjetno je postupno približavanje Hrvatske EU prosjeku, a nešto izražajnije je u posljednje tri godine.

4.2. Učinci članstva na stopu zaposlenosti i produktivnost rada

Prema Jeleč Raguž (2020: 68) stopa zaposlenosti (*engl. employment rate*) je postotni udio zaposlenih u radno sposobnom stanovništvu ili ukupnom stanovništvu ili nekoj određenoj dobnoj skupini (ovisno o kojoj je analizi riječ). Produktivnost se mjeri kao output po jedinici inputa, primjerice output po satu rada, što je jednostavno omjer ukupnog outputa i ukupnih radnih sati (Jeleč Raguž, 2020: 248).

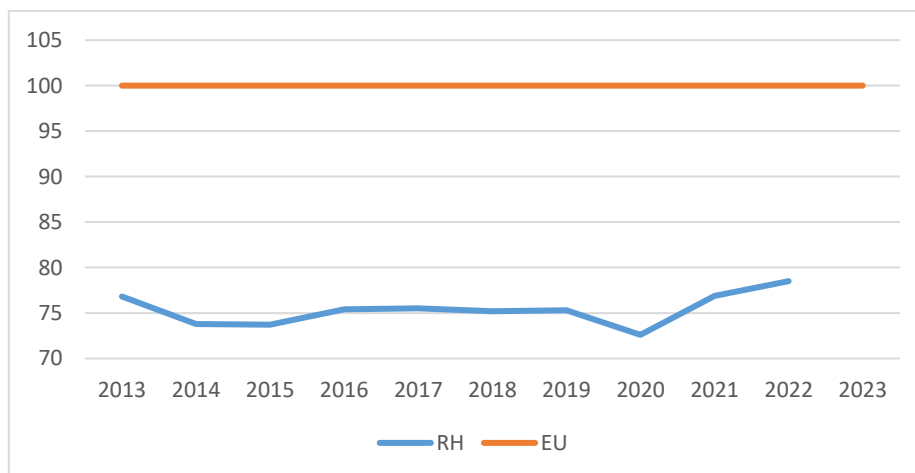
Grafikon 3: Stopa zaposlenosti (% populacije u dobi od 20 do 64 godine)

Izvor: Eurostat, 2024c.

Stopa zaposlenosti (Grafikon 3) izuzetno je važan pokazatelj jer pokazuje doprinosi li rast hrvatskog BDP-a otvaranju novih radnih mjesta. Prema trendu zaposlenosti Hrvatska ostaje iza prosjeka EU-a, odnosno ima lošiji trend u odnosu na EU. Unatoč tome, primjetno je da stopa zaposlenosti postupno raste iz godine u godinu što svjedoči da gospodarski rast u RH stvara nova radna mjesta, mjereno stopom zaposlenosti.

Grafikon 4: Produktivnost rada po satu (EU27_2020=100)

Izvor: Eurostat, 2024e.

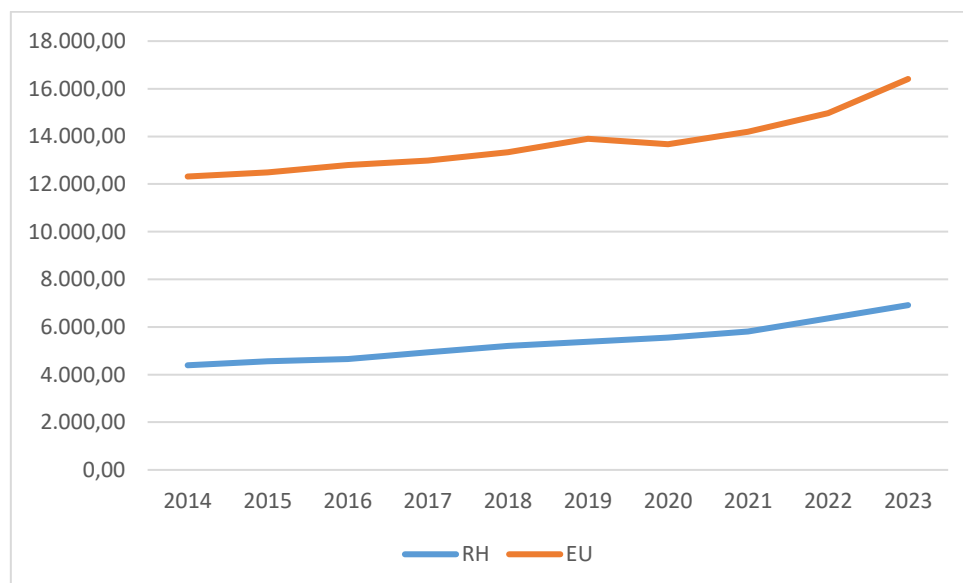
U proteklih desetak godina Hrvatska nije uspjela poboljšati produktivnost rada. Zbog zastoja produktivnosti, nije se uspjela približiti prosjeku Europske unije niti ostvariti svoj puni potencijal. Produktivnost rada, koja uključuje i opremljenost rada kapitalom, ključna je za

budući ekonomski rast. Ovaj prikaz pokazuje da rast produktivnosti nije jedan od pokretača ekonomskog rasta u Hrvatskoj, što je zabrinjavajuće s obzirom na to da će buduće stope rasta ovisiti o unapređenju produktivnosti rada.

4.3. Učinci članstva na godišnju neto zaradu i stopu rizika od siromaštva

Godišnja neto zarada odnosi se na iznos novca koji zaposlenik prima nakon odbitka svih poreza, doprinosa i drugih obaveznih odbitaka iz bruto (ukupne) zarade tijekom jedne godine. To je stvarni iznos koji zaposlenik ima na raspolaganju za osobnu potrošnju, štednju ili ulaganje. Stopa rizika od siromaštva je pokazatelj koji prikazuje postotak ljudi čiji su ekvivalentni raspoloživi dohoci ispod praga rizika od siromaštva. Ovaj prag obično se definira kao 60 % medijalnog raspoloživog dohotka po kućanstvu na razini određene zemlje.

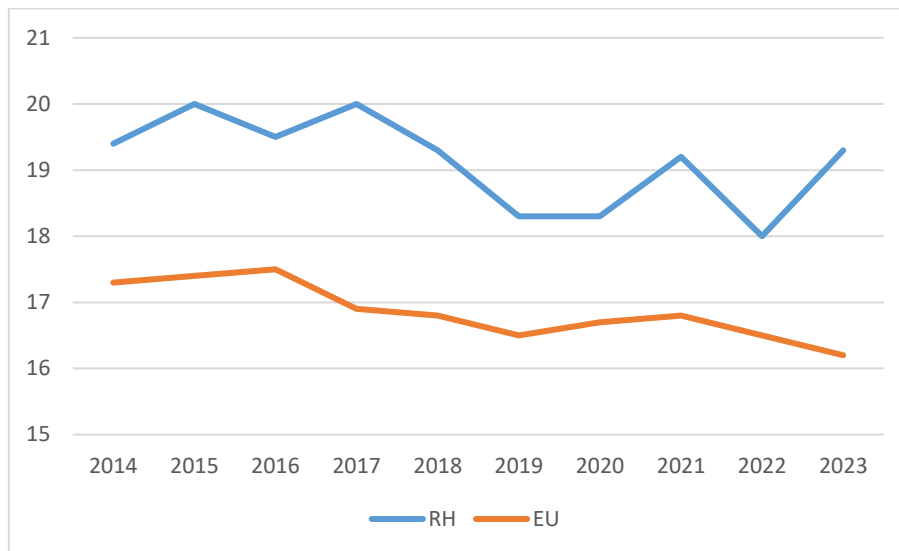
Grafikon 5: Godišnji neto dohodak (samci, bez djece, koji zarađuju 50 % prosječnog neto dohotka)

Izvor: Eurostat, 2024a.

Jedan od najizglednijih učinaka članstva u EU bila je približavanje dohotka između Hrvatske i zemalja EU. Ipak, prema rezultatima prikazanim na Grafikonu 5, čini se da do izjednačavanja dohotka ili barem smanjenja razlike nije došlo. Premda je zabilježen rast dohotka u Hrvatskoj, slični trendovi su prisutni i u zemljama EU27 (vidljivo u Grafikonu 5).

Grafikon 6: Stopa rizika od siromaštva

Izvor: Eurostat, 2024b.

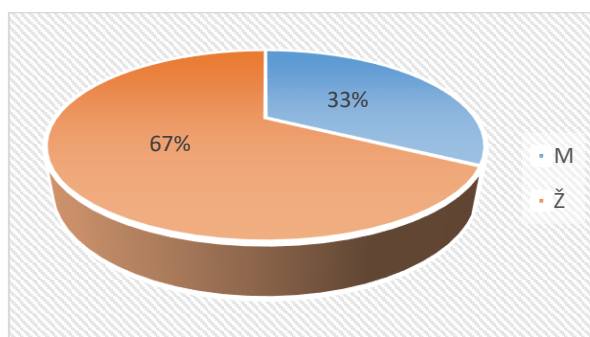
Na Grafikonu 6 vidljivo je da RH ima veću stopu rizika od siromaštva u odnosu na EU. Poželjno je da stopa rizika od siromaštva bude što niža, jer to znači da manji dio stanovništva živi s niskim primanjima koja ne omogućuju pristojan životni standard. Visoka stopa rizika od siromaštva može ukazivati na društvene i ekonomske probleme kao što su visoka nejednakost, niske plaće, visoka nezaposlenost, ili neadekvatne socijalne politike. Smanjenje stope rizika od siromaštva treba biti ključni cilj svake države, jer doprinosi općem blagostanju, ekonomskoj stabilnosti i društvenoj povezanosti.

5. Istraživanje stavova prema hrvatskom članstvu u Europskoj uniji

Primarna metoda korištena za istraživanje stavova prema hrvatskome članstvu u EU-u u ovom radu je anketa. Anketni upitnik proveden je online, a izrađen je u formi Google obrasca. Upitnik je sadržavao tri osnovna pitanja (spol, dob, obrazovanje) te tri pitanja vezana uz stavove ispitanika prema hrvatskome članstvu u Europskoj uniji. Anketni upitnik je sastavljen od strane autora rada i mentora te je isti bio u potpunosti anonimn. Istraživanje je provedeno u razdoblju od 20. lipnja do 10. srpnja na uzorku punoljetne populacije putem društvenih mreža. Cilj ankete koja obrađuje pitanja o stavovima prema hrvatskom članstvu u Europskoj uniji jest dobiti uvid u mišljenja i stavove građana Hrvatske o različitim aspektima članstva u EU kao što su opće zadovoljstvo, koristi i nedostaci, razumijevanje očekivanja, informiranost i percepcija. Ovi podaci pomažu u istraživanju i boljem razumijevanju stavova i percepcije građana.

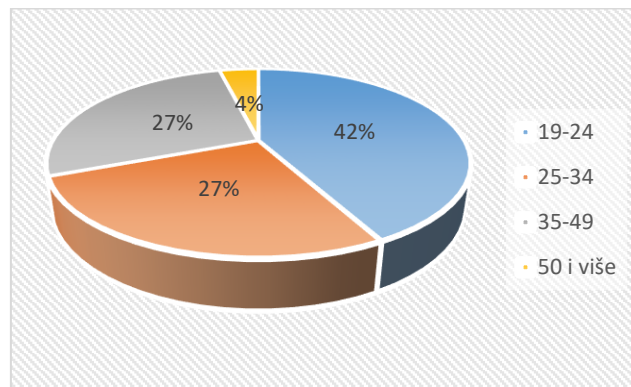
Na anketni upitnik odgovorilo je 213 ispitanika, a prema rezultatima (Grafikon 7) je bilo ukupno 143 ispitanika ženskog roda (67 %, dok je ispitanika muškog roda bilo 70 (33 %). Prema Grafikonu 8 najveći broj ispitanika, točnije 90 njih bilo je u rasponu godina 19 - 24 (42 %), drugi najbrojniji bili su između 35 - 49 godina (27,2 %). Ispitanika u rasponu godina 25 - 34 bilo je 26,8 %, a najmanje je onih sa 50 i više godina (3,8 %). Dominantna zastupljenost mlađe populacije u uzorku (Grafikon 8) može se objasniti većom prisutnošću mladih na društvenim mrežama. Prema obrazovanju, prevladavajuća skupina jesu ispitanici sa završenom srednjom školom (29 %), zatim studenti (28 %), dok je najmanje ispitanika sa završenom osnovnom školom (0,5 %) te završenim magisterijem znanosti (3 %) (Grafikon 9).

Grafikon 7: Struktura ispitanika prema spolu (213 ispitanika)

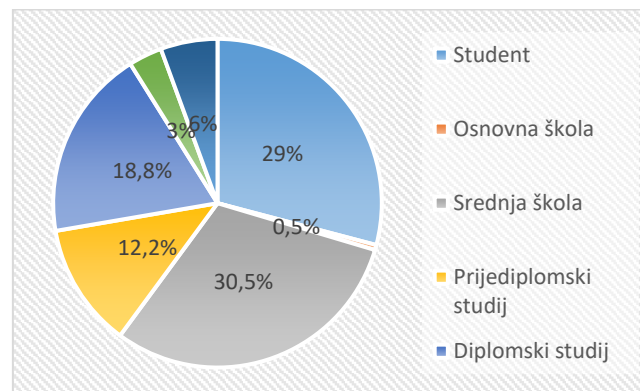
Izvor: Rezultati empirijskog istraživanja

Grafikon 8: Struktura ispitanika prema dobi (213 ispitanika)

Izvor: Rezultati empirijskog istraživanja

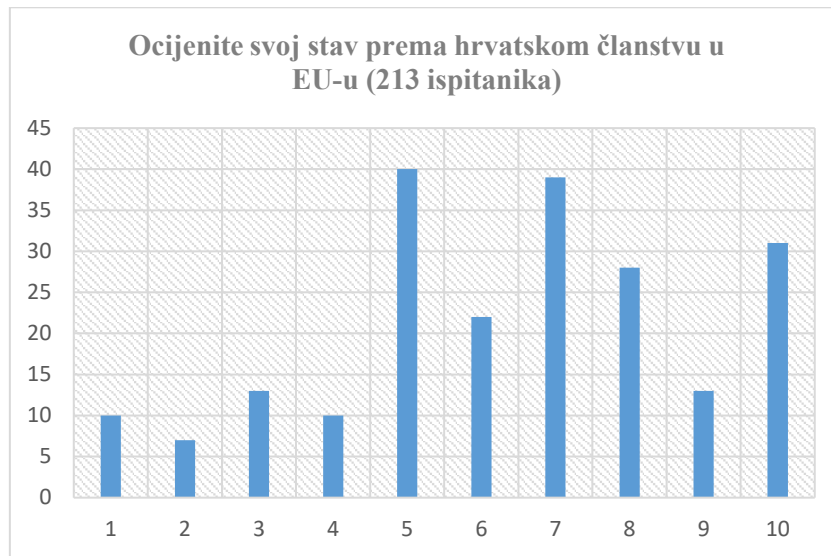
Grafikon 9: Struktura ispitanika prema obrazovanju (213 ispitanika)

Izvor: Rezultati empirijskog istraživanja

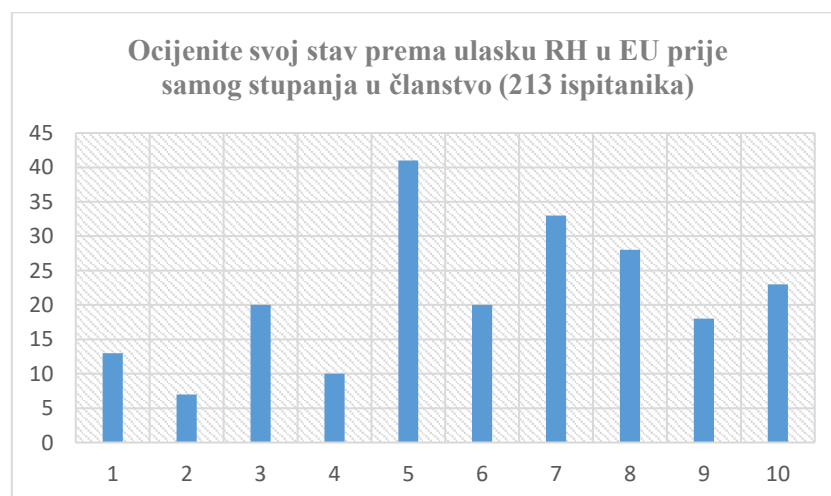
Analiza odgovora ispitanika govori nam o uglavnom neutralnim i pozitivnim stavovima ispitanika. Vidljivo je na Grafikonu 10 više pozitivnih stavova 52,1 % (ocjene 7-10) u odnosu na negativne stavove 18,8 % (ocjene 1-4), dok je neutralnih stavova 29,1 % (ocjene 5 i 6). Stavovi ispitanika prije samog stupanja u članstvo i sadašnji stavovi se velikim dijelom preklapaju. Prije članstva (Grafikon 11), ulazak je pozitivno vrednovalo 47,9 % ispitanika, negativno 23,5 % te neutralno 28,6%. Usporedbom stavova prije i danas, 10 godina nakon ulaska u EU, uočava se blagi porast pozitivnih stavova i to za samo 4,2 % i smanjenje negativnih stavova za 4,7 % te zanemarivo povećanje neutralnih stavova (svega 0,5 %).

Grafikon 10: Stavovi ispitanika prema hrvatskom članstvu u EU-u (1 - uglavnom negativan, 10 - uglavnom pozitivan)

Izvor: Rezultati empirijskog istraživanja

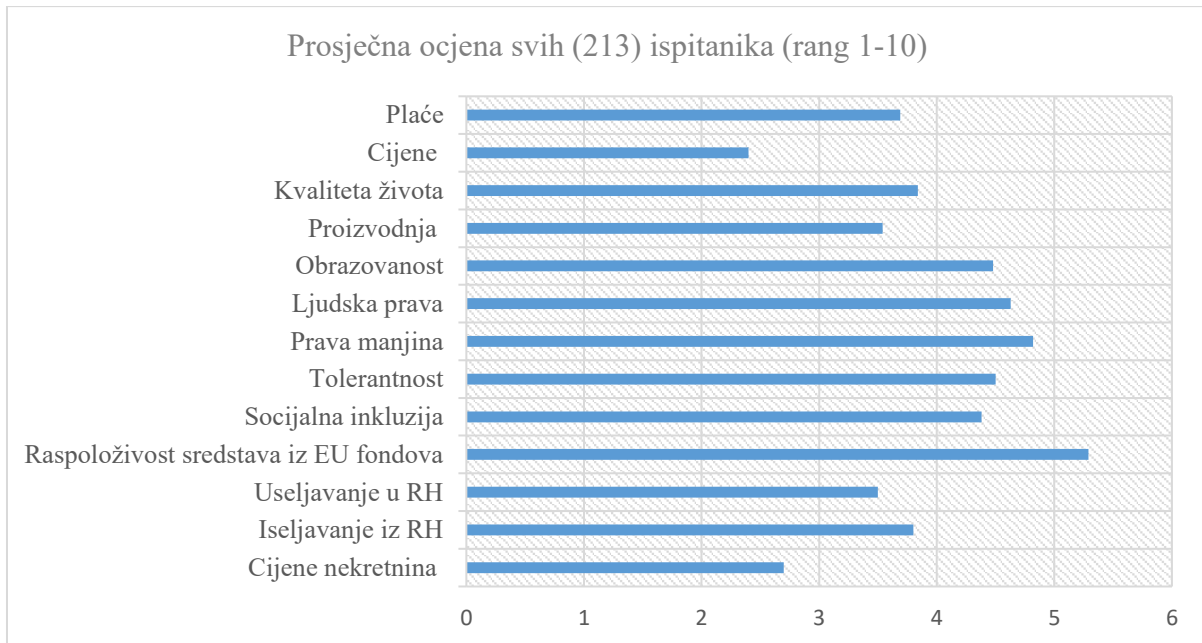
Grafikon 11: Stavovi ispitanika prema ulasku RH u EU prije samog stupanja u članstvo (1 - uglavnom negativan, 10 - uglavnom pozitivan)

Izvor: Rezultati empirijskog istraživanja

Prema rezultatima anketnog upitnika o utjecaju članstva RH u EU-u na odabrane parametre socioekonomske kvalitete života u RH vidljiva je vrlo negativna percepcija ispitanika (Grafikon 10).

Grafikon 12: Prosječna ocjena utjecaja članstva RH u EU-u na odabrane parametre socioekonomske kvalitete života u RH (1 - uglavnom negativan, 10 - uglavnom pozitivan)

Izvor: Rezultati empirijskog istraživanja

Iako su očekivani pozitivniji stavovi, ovi rezultati iznenađuju. Najveću ocjenu odnosi parametar raspoloživosti sredstava iz EU fondova, iako je i ta ocjena vrlo niska (5,29). Prosječne ocjene za sve ostale parametre su niže od 5 (rang od 1 do 10), od kojih su najlošije ocijenjene cijene, cijene nekretnina te useljavanje u RH.

6. Zaključak

Europska unija (EU), koja trenutno obuhvaća 27 država članica, predstavlja najveće jedinstveno tržište na svijetu i teži ostvarivanju mira, blagostanja i dobrobiti svojih građana. Republika Hrvatska prošle je godine proslavila deset godina članstva u Europskoj uniji (EU). S obzirom na različite pozitivne i negativne stavove o ovom članstvu, opravdano je istražiti aktualne stavove građana nakon deset godina članstva, kao i ekonomske učinke pristupanja EU-u. U okviru ovog istraživanja postavljeni su sljedeći ciljevi: analizirati napredak Hrvatske u prvih deset godina članstva u Europskoj uniji na temelju ključnih ekonomskih pokazatelja, istražiti stavove građana o utjecaju članstva u Europskoj uniji na specifične socioekonomske aspekte u Hrvatskoj te utvrditi jesu li se stavovi građana prema članstvu u EU-u promijenili tijekom vremena. Sukladno ciljevima rada očekuju se pozitivni učinci članstva na hrvatski ekonomski napredak, zatim pozitivna percepcija ispitanika o utjecaju EU članstva na odabrane parametre socioekonomske kvalitete života u RH kao i pozitivni stavovi ispitanika prema članstvu RH u EU-u u usporedbi s njihovim stavovima prije pristupanja. Za postizanje istih ciljeva provedeno je istraživanje na temelju sekundarnih baza podataka, kao i primarno istraživanje korištenjem online upitnika, s uzorkom od 213 ispitanika. Rezultati istraživanja sekundarnih baza podataka ukazuju na skroman ekonomski razvoj RH u odnosu na prosjek svih članica EU-a. Kroz godine su zabilježene manje oscilacije između Hrvatske i Europske unije, a u posljednje tri godine, nakon pandemije, Hrvatska je ostvarila veće realne stope rasta BDP-a u odnosu na prosjek EU-a. Iako Hrvatska i dalje zaostaje za prosjekom EU-a u BDP-u *per capita* (izraženom u standardu kupovne moći), primjetan je postupan napredak i približavanje prosjeku EU, posebno u zadnje tri godine. Hrvatska bilježi rast stope zaposlenosti, što ukazuje da gospodarski rast stvara nova radna mjesta. Međutim, stopa zaposlenosti i dalje zaostaje za prosjekom EU-a, a zbog ograničenog razvoja produktivnosti rada, Hrvatska nije uspjela približiti se prosjeku Unije niti ostvariti svoj puni potencijal. Očekivano približavanje dohotka između Hrvatske i zemalja EU-a nije se ostvarilo, unatoč rastu dohotka u Hrvatskoj. Slični trendovi rasta prisutni su i u EU27. Hrvatska i dalje bilježi veću stopu rizika od siromaštva u usporedbi s EU-om, što ukazuje na potrebu za smanjenjem ove stope kako bi se poboljšao životni standard stanovništva. Iz prethodno navedenog može se zaključiti da u prvih deset godina članstva RH u EU-u nije bilo znatnijih učinaka na hrvatski ekonomski napredak na temelju analiziranih socioekonomskih parametara. Iz rezultata primarnog istraživanja vidljivo je nezadovoljstvo ispitanika o članstvu RH u EU-u, iako je očekivano suprotno. Pozitivne stavove prema hrvatskom članstvu u EU-u izražava tek 52,1 % ispitanika, a u odnosu na stanje

prije deset godina, stavovi su se tek neznatno poboljšali (za 4,2 %). Prosječne ocjene ispitanika o utjecaju članstva na odabrane socioekonomske aspekte kvalitete života (na ljestvici od 1 do 10) većinom su ispod 5, što prikazuje pretežne negativne stavove. Mali uzorak i prisutnost mlađe populacije, koji su rezultat istraživanja provedenog putem društvenih mreža, predstavljaju glavni nedostatak provedenog primarnog istraživanja. Na temelju svega navedenog, pretežno negativne percepcije i nepovoljni rezultati u socioekonomskoj kvaliteti života ukazuju na potrebu za dodatnim naporima kako bi članstvo u EU-u donijelo značajnije koristi Hrvatskoj.

Literatura

Knjige:

1. Jeleč Raguž, M. (2020) *Osnove makroekonomije*. Požega: Veleučilište u Požegi.
2. Mintas Hodak, Lj. (2010) *Institucije Europske unije: Općenito o institucijama EU*. U: Mintas Hodak, Lj., ur., *Europska unija*. Zagreb: MATE d.o.o.
3. Tica J., Rusmir F., Viljevac V. (2024) *Dugoročne karakteristike hrvatskog gospodarstva: Povijesni pregled makroekonomskih kretanja*. U: Gelo T., ur., *Gospodarstvo Hrvatske*. Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Ostalo:

1. Eurostat (2024a) Annual net earnings. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/earn_nt_net/default/table?lang=en&category=labour.earn.earn_net (pristup: 1. rujan 2024.)
2. Eurostat (2024b) At-risk-of-poverty rate. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tespm010/default/table?lang=en> (pristup: 1. rujan 2024.)
3. Eurostat (2024c) Employment and activity by sex and age - annual data. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/lfsi_emp_a/default/table?lang=en (pristup: 17. kolovoz 2024.)
4. Eurostat (2024d) GDP per capita in PPS. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00114/default/table?lang=en> (pristup: 17. kolovoz 2024.)
5. Eurostat (2024e) Labour productivity per person employed and hour worked (EU27_2020=100). URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tesem160/default/table?lang=en> (pristup: 17. kolovoz 2024.)
6. Eurostat (2024f) Real GDP growth rate – volume. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00115/default/table?lang=en> (pristup: 17. kolovoz 2024.)
7. Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije. URL: <https://bit.ly/put-rh-punopravnom-clanstvu-eu> (pristup: 8. srpanj 2024.)
8. Portal o Europskoj Uniji. URL: https://european-union.europa.eu/index_hr, (pristup: 6. srpanj 2024.)

9. Rudolf D., Vrdoljak I. (2005) *Europska unija i Republika Hrvatska*. Split: Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu

Popis grafikona

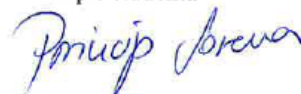
Grafikon 1: Realne stope rasta BDP-a u RH i EU (2013. - 2023.)	10
Grafikon 2: BDP per capita prema PPS u RH i EU (EU27=100)	11
Grafikon 3: Stopa zaposlenosti (% populacije u dobi od 20 do 64 godine)	12
Grafikon 4: Produktivnost rada po satu (EU27_2020=100)	12
Grafikon 5: Godišnji neto dohodak (samci, bez djece, koji zarađuju 50 % prosječnog neto dohotka)	13
Grafikon 6: Stopa rizika od siromaštva	14
Grafikon 7: Struktura ispitanika prema spolu (213 ispitanika)	15
Grafikon 8: Struktura ispitanika prema dobi (213 ispitanika)	16
Grafikon 9: Struktura ispitanika prema obrazovanju (213 ispitanika)	16
Grafikon 10: Stavovi ispitanika prema hrvatskom članstvu u EU-u (1 - uglavnom negativan, 10 - uglavnom pozitivan)	17
Grafikon 11: Stavovi ispitanika prema ulasku RH u EU prije samog stupanja u članstvo (1 - uglavnom negativan, 10 - uglavnom pozitivan)	17
Grafikon 12: Prosječna ocjena utjecaja članstva RH u EU-u na odabrane parametre socioekonomske kvalitete života u RH (1 - uglavnom negativan, 10 - uglavnom pozitivan)	18

IZJAVA O AUTORSTVU RADA

Ja, **Lorena Princip**, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor završnog/diplomskog rada pod naslovom: „**Ekonomski učinci članstva Republike Hrvatske u Europskoj uniji**“ te da u navedenom radu nisu na nedozvoljen način korišteni dijelovi tuđih radova.

U Požegi, 11.9.2024.

Potpis studenta

Handwritten signature of Lorena Princip in blue ink.